

Роман Мудрак,
здобувач 1 курсу магістратури
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
освітньо-професійна програма «Управління закладами освіти»,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник:
Лілія Ребуха,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ ГУМАНІСТИЧНО СПРЯМОВАНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЮРИДИЧНІЙ КЛІНІЦІ

В основному клієнтами юридичних клінік є малозабезпечені верстви населення, які в більшості випадків неспроможні оплатити послуги високопрофесійних юристів-практиків.

Діяльність будь-якої юридичної клініки базується на певних обов'язкових принципах. До них належать:

– безоплатність – оскільки послуги надаються в основному малозабезпеченим верствам населення, вони мають бути безплатними для клієнтів юридичної клініки;

– добровільність – студенти, які працюють у клініці, роблять це абсолютно добровільно. Їхня зацікавленість полягає в бажанні набути певних професійних навиків, а також надати юридичну допомогу особам, які її потребують;

– гуманізм – у юридичній клініці вчать розуміти проблеми своїх клієнтів, ставати небайдужим до їхніх проблем, надавати необхідну допомогу;

– рівноправність – усі студенти, які працюють у клініці, мають однакові, рівні можливості. Кожен має право на висловлення своїх думок, зауважень, пропозицій.

У відповідності зі змістом діяльності юридичних клінік така діяльність є максимально наближеною до діяльності адвокатів, тому на працівників юридичних клінік повинні поширюватися основні принципи етики, які застосовуються у правозахисній діяльності. До них належать принципи:

- незалежності (максимальна незалежність консультанта та інших співробітників правничої клініки у виконанні своїх прав і обов'язків, що передбачає його свободу від будь-якого протиправного впливу, тиску чи втручання в його діяльність);

- дотримання законності (у своїй діяльності учасник юридичної клініки зобов'язаний дотримуватися вимог чинного законодавства України);

- конфіденційності (дотримання цього принципу є необхідною умовою довірчих відносин між співробітником клініки і клієнтом);

- компетентності та добросовісності (студенти-консультанти мають постійно працювати над вдосконаленням своїх знань і професійної майстерності, володіти інформацією про наявні зміни в законодавстві).

Також у клініці мають пропагуватися принципи домінантності інтересів клієнта, неприпустимості представництва клієнтів із суперечливими інтересами, поваги до діяльності юридичних клінік, культури поведінки. Принципи адвокатської етики не можуть повною мірою поширюватися на діяльність юридичних клінік, оскільки їх співробітники, на відміну від адвокатів, не мають спеціального статусу, закріпленого в чинному законодавстві. Однак необхідність дотримання більшості з них не викликає сумнівів [1].

Можна констатувати, що культивування таких принципів у навчальному процесі позитивно впливає на формування високого рівня правової культури студентів-правників, які за кілька років ввійдуть до когорти правників-професіоналів.

Рівень правової культури майбутнього юриста залежить від рівня формування в нього професійної правосвідомості, формування певних правових цінностей, ідеалів у процесі навчання у вищому навчальному закладі. Саме у процесі навчання засвоюється соціальний досвід, формується емоційно-ціннісне ставлення до дійсності [2].

Правова культура особистості є складовою її загальної культури, проявом гуманістичної спрямованості психіки, свідомого підпорядкування нормам моралі і права. На співробітника юридичної клініки покладається обов'язок у своїй професійній діяльності й у приватному житті дбати про престиж звання співробітника клініки, забезпечувати високий рівень культури поведінки, поводити себе гідно, стримано, тактовно, по можливості зберігати самоконтроль і витримку, при здійсненні своєї професійної діяльності мати пристойний зовнішній вигляд. Умовою формування правової культури молодих спеціалістів є свідоме сприйняття та засвоєння ними правових знань як особистісних цінностей та відображення їх у власній поведінці. Майбутні юристи-професіонали основною метою своєї діяльності мають вважати захист прав і свобод людини, повинні мати спеціалізовані знання діючого законодавства, мати навички його застосування.

Процес формування професійної свідомості та культури юристів відбувається в певному соціальному середовищі, яке так чи інакше здійснює свій вплив на всі процеси, що відбуваються в ньому. Соціальне середовище за своєю структурою уже складне явище, у якому крім суб'єктів слід розрізняти засоби, форми, методи, принципи діяльності, причинні зв'язки тощо [3].

Юридичну клініку можна розглядати як окреме, специфічне соціальне середовище, яке має конкретний вплив на процес формування професійної свідомості та правової культури її учасників. Зараз кожна юридична клініка приймає власний кодекс етики, де обов'язково закріплюються основні

принципи діяльності, права й обов'язки, що поширюються на усіх працівників клініки, серед яких виділяють:

1) як у своїй діяльності, так і в особистому житті, забезпечувати високий рівень культури поведінки, поводити себе гідно, стримано, тактовно, зберігати самоконтроль і витримку, при здійсненні своєї діяльності мати пристойний зовнішній вигляд;

2) бути чесним і порядним, не вдаватися до омани, погроз, шантажування, підкупу, використання тяжких матеріальних чи особистих обставин інших осіб для досягнення своїх цілей;

3) поважати права, законні інтереси, честь, гідність, репутацію та почуття осіб, з якими вони спілкуються;

4) захищати інтереси клієнта сміливо й чесно;

5) роз'яснити клієнту, що правова допомога надається силами студентів під керівництвом викладачів юридичного факультету та/чи фахівців-практиків.

6) надавати правову допомогу компетентно й добросовісно. Постійно працювати над вдосконаленням своїх знань і професійної майстерності, володіти достатньою інформацією про зміни в чинному законодавстві;

7) не допускати у своїй діяльності компромісів, що применшували б їх незалежність, з метою догодити клієнту, суду, іншим державним органам, третім особам, якщо такі компроміси розходяться із законними інтересами клієнта, перешкоджають належному наданню йому правової допомоги та суперечать вимогам цього Кодексу;

8) не розголошувати суті звернень громадян, а також прийнятого за результатами розгляду звернення рішення, за винятком випадків добровільної згоди клієнта на використання матеріалів справи без зазначення даних про його особу в навчальних цілях;

9) з розумною регулярністю інформувати клієнта про хід виконання доручення і своєчасно відповідати на запити клієнта про стан його справи;

10) при виникненні непорозумінь чи конфліктних ситуацій із клієнтом звернутись до керівника з обґрунтованою відмовою від ведення справи;

11) відмовити в наданні правової допомоги за наявності для того підстав.

Отже, у юридичній клініці студенти здобувають певні навички юридичної практики, отримують знання про те, як малозабезпечені люди можуть захистити свої права, спираючись на закон. Вони також безперечно формують у собі певні риси характеру, що визначають їхній рівень правової культури, адже подолати професійну деформацію, високий рівень корупції, правового нігілізму, що існує у правоохоронних органах можна лише шляхом формування високого рівня правової свідомості і правової поведінки в молодих спеціалістів, які ще не попали під вплив негативних факторів. Високий рівень моральної та професійної культури є необхідним фактором якісного вирішення поставлених перед ними завдань, також обумовлює ефективність функціонування права, стабільність правопорядку та стабільність у багатьох сферах суспільного життя.

Список використаних джерел

1. Юридичні клініки в Україні: роль, завдання та організаційно-правові засади: посібник / За ред. М. В. Дуліби. К. : «МП Леся», 2003. 120 с.

2. Біленчук П. Правова деонтологія / за ред. акад. П. Д. Біленчука. К. : АТІКА, 1999. 320 с.

3. Гусарєв С. Юридична деонтологія. К. : ВІРА-Р, 1999. 506 с.